

Opinia Komitetu Regionów „Ochrona i rozwój historycznych mniejszości językowych zgodnie z Traktatem z Lizbony”

(2011/C 259/06)

KOMITET REGIONÓW

- Podkreśla, że języki mniejszościowe i różnorodność językowa w Europie mają pozytywny wpływ na środowisko społeczne i kulturalne ogólnie oraz – w szczególności – na ludzi i ich społeczności; umożliwiają ponadto wspieranie kreatywności i innowacji w ramach waloryzacji wszelkich form dziedzictwa kulturowego, również z korzyścią dla rozwoju gospodarczego.
- Podkreśla rosnącą świadomość na temat tej kwestii w Europie, widoczną m.in. w ewolucji prawa wspólnotowego, w szczególności w traktacie lizbońskim, w którym jako podstawowy element ochrony i rozwoju europejskiego dziedzictwa kulturowego wprowadzono szacunek dla bogatej różnorodności kulturowej i językowej, oraz w Karcie praw podstawowych, w której zakazuje się wszelkiej formy dyskryminacji ze względu na język lub przynależność do mniejszości narodowej.
- Podkreśla swą zasadniczą rolę jako zgromadzenia, które – z korzyścią dla wszystkich historycznych mniejszości językowych – umożliwia gromadzenie i rozpowszechnianie sprawdzonych rozwiązań mających na celu ochronę i promowanie języków mniejszościowych, a szerzej – kultury wszystkich mniejszości językowych jako wyrazu europejskiego pluralizmu kulturowego.
- Na zakończenie wyraża nadzieję, że Komisja i Rada będą coraz bardziej świadome konieczności dysponowania mocną podstawą prawną, na której będzie można oprzeć stworzenie konkretnej i odpowiednio finansowanej polityki na rzecz mniejszości językowych.

Sprawozdawca Luciano CAVERI (IT/ALDE), radny regionu autonomicznego Valle d'Aosta

I. ZALECENIA POLITYCZNE

KOMITET REGIONÓW

Uwagi ogólne

1. Stwierdza przede wszystkim, że Unię Europejską charakteryzuje bogactwo historycznych mniejszości językowych i narodowych (określanych także jako autochtoniczne lub tradycyjne), które posługują się językami innymi niż języki krajów, w których mieszkają.

2. Przypomina o tym, że we wszystkich krajach Unii Europejskiej władze lokalne i regionalne, z zachowaniem zasady pomocniczości, odgrywają coraz ważniejszą rolę w ochronie i promowaniu tej różnorodności kulturowej i językowej, na przykład w dziedzinie edukacji (wszystkich rodzajów i szczebli), kultury i mediów, a także rozwoju regionalnego.

3. Podkreśla, że języki mniejszościowe i różnorodność językowa w Europie mają pozytywny wpływ na środowisko społeczne i kulturalne ogólnie oraz – w szczególności – na ludzi i ich społeczności; umożliwiają ponadto wspieranie kreatywności i innowacji w ramach waloryzacji wszelkich form dziedzictwa kulturowego, również z korzyścią dla rozwoju gospodarczego.

4. Zauważa, że w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat stopniowo zwiększyła się liczba instrumentów prawnych służących ochronie i rozwojowi tych języków mniejszościowych poprzez prawo międzynarodowe. Zaliczają się do nich np. Deklaracja praw osób należących do mniejszości narodowych lub etnicznych, religijnych i językowych Narodów Zjednoczonych z 1992 r. oraz wiele deklaracji, konwencji i zaleceń wydanych przez UNESCO od początku istnienia tej organizacji, łącznie z najnowszą Konwencją w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego z 2005 r.

5. W szczególności wyraża uznanie dla Rady Europy ze względu na istotną rolę, jaką ta organizacja zawsze odgrywała w polityce językowej, zwłaszcza zaś za pośrednictwem niezwykle istotnej Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych z 1992 r. i Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych z 1995 r.

6. Ponadto wskazuje na niedawną rezolucję Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy z 18 marca 2010 r. (301/2010) pt. „Języki mniejszościowe – atut dla rozwoju regionalnego”, w której przedstawiono pozytywny wkład tych języków w rozwój regionalny.

7. Podkreśla rosnącą świadomość na temat tej kwestii w Europie, widoczną m.in. w ewolucji prawa wspólnotowego, w szczególności w traktacie lizbońskim, w którym jako podstawowy element ochrony i rozwoju europejskiego dziedzictwa kulturowego wprowadzono szacunek dla bogatej różnorodności kulturowej i językowej, oraz w Karcie praw podstawowych, w której zakazuje się wszelkiej formy dyskryminacji ze względu na język lub przynależność do mniejszości narodowej.

8. Zauważa, że jeszcze zanim system ochrony został wzmocniony za pomocą tej podstawy prawnej, różne instytucje europejskie uznały, iż w zasadach zapisanych w istniejących traktatach (we wspólnotowym dorobku prawnym) uwzględniono już pewne elementy ochrony. Było to widoczne w chwili rozszerzenia, gdy zaapelowały one, zgodnie z zasadami kopenhaskimi, o aktywną politykę ochrony mniejszości językowych, między innymi za sprawą wykładni ewolucyjnej stosowanej w tej dziedzinie przez Trybunał Sprawiedliwości.

9. Powtarza jednak, że chociaż sama ewolucja prawa umożliwia większą ochronę, biorąc oczywiście pod uwagę poszanowanie zasad konstytucyjnych poszczególnych państw członkowskich, dla Komisji nie oznacza to jeszcze istnienia podstawy prawnej, która uzasadniałaby utworzenie konkretnych linii budżetowych dla historycznych mniejszości językowych.

10. Podkreśla starania różnych instytucji, w tym KR-u, mające na celu ochronę wielojęzyczności w działalności politycznej i pracy administracyjnej, w tym stopniowe wprowadzanie języków mniejszościowych, o czym świadczą umowy z Hiszpanią i Zjednoczonym Królestwem.

11. Uznaje, że współpraca Komisji z różnymi organizacjami działającymi w UE na rzecz mniejszości językowych jest pozytywnym zjawiskiem. Zwraca przy tym uwagę na szeroko zakrojone działania prowadzone przez Sieć Promowania Różnorodności Językowej (NPLD) oraz na współpracę w przeszłości z Europejskim Biurem ds. Języków Rzadziej Używanych (przed jego rozwiązaniem) oraz z siecią Mercator, które przez dłuższy czas zajmowały się różnymi konsekwencjami istnienia języków i kultur mniejszościowych.

12. Zgadza się, że już obecnie w ramach wielu programów europejskich (na przykład programu Media i Kultura, a także działań na rzecz MŚP, funduszy strukturalnych, rozwoju nowych technologii) sfinansowano działania na rzecz mniejszości językowych, uwzględniając niekiedy strategię odnoszącą się do szerokiego obszaru geograficznego, jak np. strategia na rzecz Dunaju oraz konwencja alpejska (nad którą pracowała grupa ds. obszarów alpejskich).

13. Wskazuje jednak, że z drugiej strony, jak wynika z analizy Parlamentu Europejskiego z 2008 r., środki przeznaczone na wspieranie różnorodności językowej zmniejszyły się w stosunku do rosnącej liczby języków wspólnotowych.

Niezbędne działania

14. Podkreśla swą zasadniczą rolę jako zgromadzenia, które – z korzyścią dla wszystkich historycznych mniejszości językowych – umożliwia gromadzenie i rozpowszechnianie sprawdzonych rozwiązań mających na celu ochronę i promowanie języków mniejszościowych, a szerzej – kultury wszystkich mniejszości językowych jako wyrazu europejskiego pluralizmu kulturowego.

15. Zwraca się do Komisji Europejskiej, by kontynuowała działania na rzecz propagowania różnorodności językowej i wspierała na różne sposoby nauczanie języków, zwłaszcza mniejszościowych lub regionalnych.

16. Apeluje do władz wspólnotowych o promowanie użycia tych języków w bezpośrednim kontakcie między obywatelami a instytucjami europejskimi, co świadczyłoby również o zbliżeniu UE do historycznych mniejszości językowych. Należałoby przy tym zwrócić uwagę szczególnie na strony internetowe UE i komunikację internetową.

17. Zachęca również lokalne i regionalne instytucje demokratyczne, by za pomocą kampanii informacyjnych upowszechniały, zarówno w swojej społeczności, jak i wśród mieszkańców innych regionów Europy, wiedzę na temat praw mniejszości językowych oraz bogactwa i różnorodności kultury lokalnej.

18. Wzywa Komisję, by wspierała zajmujące się rozwojem nauczania instytucje lokalne i regionalne w Europie za pomocą materiałów i instrumentów, takich jak szkolenia dla nauczycieli, biorąc pod uwagę potrzeby każdej wspólnoty językowej.

19. Zaleca, by języki mniejszościowe lub regionalne zostały w pełni uwzględnione w polityce i programach UE oraz wśród jej priorytetów przekrojowych, a zwłaszcza w polityce sektora audiowizualnego, kształcenia wszystkich stopni, kultury i nauczania języków, a także współpracy terytorialnej, rozwoju regionalnego, sektora turystyki oraz wymiany młodzieży.

20. Proponuje Komisji, a w konsekwencji również Radzie, by w przyszłym okresie programowania odpowiednio uwzględniono języki mniejszościowe i regionalne w ramach polityki

regionalnej, w następnym programie ramowym w zakresie badań naukowych, w programie Kultura i Media, we wszystkich programach dotyczących kultury, kształcenia i szkoleń, a zwłaszcza w programie działań na rzecz uczenia się przez całe życie (LLP). To samo powinno dotyczyć takich dziedzin jak fundusze strukturalne i agenda cyfrowa, a także wszystkich obszarów związanych ze wspieraniem realizacji pełnego potencjału obywateli i ich społeczności.

21. Zwraca uwagę Komisji, że konieczne są całościowe, okresowo aktualizowane (w tym także poprzez przegląd badań Euromosaic) ramy różnych działań na rzecz ochrony historycznych mniejszości językowych również po to, by stworzyć okazję do wymiany i wzajemnego poznania się z myślą o zapewnieniu wysokiego poziomu spójności kulturowej całego projektu integracji europejskiej, dla którego – jak w układance puzzle – duże znaczenie mają również języki regionalne i mniejszościowe.

22. Na zakończenie wyraża nadzieję, że Komisja i Rada będą coraz bardziej świadome konieczności dysponowania mocną podstawą prawną, na której będzie można oprzeć stworzenie konkretnej i odpowiednio finansowanej polityki na rzecz mniejszości językowych.

23. Zaleca, by państwa członkowskie, które odgrywają szczególną rolę w polityce językowej, były wrażliwe na różnorodność językową na ich terytorium z myślą o promowaniu historycznych społeczności językowych, zważywszy że uznawanie dziedzictwa kulturowego i wszystkich innych reprezentowanych przez nie wartości (historia, język i spuścizna kulturowa) przyczynia się do pokojowego współżycia i wzbogacenia tożsamości europejskiej.

Bruksela, 30 czerwca 2011 r.

Przewodnicząca
Komitetu Regionów
Mercedes BRESSO